

סקר החברה החרדית

מבוא

בעשור האחרון ניכר גידול משמעותי בשילובם של סטודנטים וסטודנטיות מהחברה החרדית במוסדות להשכלה גבוהה. מספר הסטודנטים החרדים שילש את עצמו מכ-5,500 בתשע"א ליותר מ-16,000 בתשפ"ג. מגמה זו מהווה שינוי חברתי חשוב, אך עם זאת היא מלווה באתגרים ייחודיים הנובעים ממאפייני הזהות החרדית, היבטים כלכליים, פערים אקדמיים, והתמודדות עם סוגיות תרבותיות כמו לימודים בהפרדה מגדרית.

בעידן שבו השכלה אקדמית היא תנאי בסיסי להשתלבות בתעסוקה איכותית, קיים פער משמעותי בין שיעור החרדים באוכלוסייה לבין ייצוגם באקדמיה: אף שכ-15.7% מבני ובנות הגיל הרלוונטי הם בוגרי חינוך חרדי, ישנם רק 5% סטודנטים/ות חרדים באקדמיה. גידול ניכר נרשם גם בתארים מתקדמים ובאחוז מסיימי התארים. כמו כן, נתוני תעסוקה מצביעים על תרומה ישירה: מעל 85% מבוגרי התארים החרדים מועסקים, והשכר שלהם גבוה משמעותית מזה של חרדים ללא תואר. עם זאת נרשמת האטה בקצב הגידול באקדמיה, בשנת תשפ"ד עלה מספר הסטודנטים החרדים בכ-700 תלמידים, גידול של 4% בלבד, זאת לאחר גידול ממוצע של 9% בכל שנה בשלוש השנים שקדמו לשנה זו.

על רקע זה, נערך סקר מקיף בקרב 650 סטודנטים/ות חרדים הלומדים כיום באקדמיה, במטרה להבין לעומק את הצרכים, החסמים, ההתמודדויות וההזדמנויות שהם חווים. הסקר בוחן את עמדותיהם בתחומים כגון מוטיבציות לבחירה באקדמיה, עמדות ביחס ללימודים בהפרדה, תמיכה כלכלית, פערים בידע ותחושת השתלבות. טעות הדגימה ברמת כלל המדגם נאמדת ב-3.84% ברמת ביטחון של 95% ביחס לאומדנים השונים

ממצאים מרכזיים

- ❖ 71% מהמשיבים מעידים שלפחות לאחד ממשפחתם הקרובה (הורים/אחים) ישנה השכלה אקדמית או שנמצא במסגרת לימודים אקדמיים
- ❖ 85% בעד לימודים בהפרדה. בפילוח מגדרי לשאלה זאת הנתונים מראים ש-88% מהנשים בעד הפרדה בלימודים לעומת 80% מהגברים.
- ❖ ככל שהפרדה בלימודים במוסד מוחלטת יותר כך התמיכה בלימודים בהפרדה גבוהה יותר. 88% מוכנים להירשם כאשר יש הפרדה מוחלטת גם בקמפוס, גם בכיתות וגם במרצים נפרדים מגדרית. כאשר רמות ההפרדה חלקיות יש פחות היענות חיובית, אך עדיין זוכות לתמיכה יחסית גבוהה.
- ❖ עבור חלק משמעותי מהציבור החרדי היעדר הפרדה בלימודים מהווים מחסום ממשי, כאשר 52% לא מוכנים ללמוד בלי הפרדה כלל.
- ❖ רק 42% מהמשיבים העידו שקיבלו מלגה, כאשר התרומות העיקריות של המלגות הן בסיוע לא לפרוש מהלימודים על אף קשיים כלכליים (33%), והפחתת נטל התשלום של שכר הלימוד (46%).
- ❖ האתגרים המרכזיים שבהם נתקלים כסטודנט/ית חרדי/ת הם קשיים כלכליים (57%) ופערי ידע אקדמיים (16%).
- ❖ התחומים המרכזיים שבו הרגישו את פערי הידע המשמעותיים ביותר בתחילת הלימודים הוא אנגלית (61%). כאשר נשאלו באיזה מידה המוסד האקדמי סיפק מענה לפערים הללו, 62% העידו שכלל לא/במידה בינונית.

שאלות דמוגרפיות

1. מגדר

68%	אישה
32%	גבר

2. סטטוס משפחתי

0.2%	אלמנה
3.2%	גרושה
0.2%	ידועה בציבור
0.2%	לא מעוניינת לענות
1.4%	מאורסת
60.5%	נשואה
34.5%	רווקה

3. כמה ילדים יש לך?

44%	0
15%	1
11%	2
30%	3 ומעלה

4. מוסד לימודים

מספר משיבים	אחוזים	מוסד לימודים
87	13.30%	אחר
73	11.20%	הקמפוס החרדי קריית אונו
64	9.80%	המרכז האקדמי לב
58	8.90%	האוניברסיטה הפתוחה
33	5.10%	אוניברסיטת בר אילן
28	4.30%	הקריה האקדמית קרית אונו
28	4.30%	מכללת ירושלים
27	4.10%	שאגן – המכללה האקדמית הדתית לחינוך
25	3.80%	המכללה האקדמית הדסה ירושלים
16	2.50%	המסלול האקדמי המכללה למינהל
14	2.10%	אוניברסיטת חיפה
14	2.10%	אוניברסיטת תל אביב
13	2.00%	האוניברסיטה העברית בירושלים
13	2.00%	המכללה האקדמית אשקלון
12	1.80%	מכללת תלפיות
11	1.70%	אוניברסיטת אריאל בשומרון
11	1.70%	אורות ישראל המכללה האקדמית לחינוך
11	1.70%	המכללה האקדמית בית ברל
11	1.70%	המכללה לחינוך ע"ש א.ד. גורדון
11	1.70%	המרכז האקדמי לוינסקי - וינגייט
9	1.40%	מכללת הרצוג להכשרת מורים ליד ישיבת הר ציון
7	1.10%	חמדת הדרום
6	0.90%	בצלאל – אקדמיה לאומנות ולעיצוב בירושלים
6	0.90%	המרכז האקדמי רופין
5	0.80%	המרכז האקדמי למשפט ולעסקים רמת גן
4	0.60%	גבעת וושינגטון המכללה הדתית לחינוך
4	0.60%	המכללה האקדמית להנדסה אורט בראודה
4	0.60%	המכללה האקדמית של תל אביב-יפו
4	0.60%	מוסד הנדסאי
3	0.50%	אוניברסיטת בן גוריון שבנגב
3	0.50%	אמונה-אפרתה מכללה אקדמית לאמנויות ולחינוך
3	0.50%	המכללה האקדמית אחוה
3	0.50%	המכללה האקדמית תל חי
3	0.50%	עזריאלי- מכללה אקדמית להנדסה ירושלים
2	0.30%	אורנים – ביה"ס לחינוך של התנועה הקיבוצית
2	0.30%	אפקה המכללה האקדמית להנדסה בתל אביב
2	0.30%	הטכניון מכון טכנולוגי לישראל בחיפה
2	0.30%	המכללה האקדמית כנרת בעמק הירדן
2	0.30%	המכללה האקדמית להנדסה סמי שמעון
2	0.30%	המכללה האקדמית למורים לטכנולוגיה – אורט ישראל
2	0.30%	המכללה האקדמית נתניה
2	0.30%	המכללה לחינוך ע"ש דוד ילין
2	0.30%	המכללה לחינוך ע"ש קיי
2	0.30%	המרכז האקדמי פרס

2	0.30%	המרכז האקדמי שערי מדע ומשפט
1	0.20%	אוניברסיטת רייכמן
1	0.20%	המכללה האקדמית גליל מערבי
1	0.20%	המכללה האקדמית עמק יזרעאל
1	0.20%	המכללה האקדמית צפת
1	0.20%	מכון וייצמן למדע
1	0.20%	מכללת סמינר הקיבוצים

5. שנת לימודים

23%	שנה ראשונה
28%	שנה שנייה
22%	שנה שלישית
15%	שנה רביעית
12%	שנה חמישית ומעלה

6. סוג תואר

6.11%	אחר
4.73%	הנדסאי
5.04%	לימודי תעודה/לימודי המשך
1.83%	מכינה
0.15%	סמינר דתי
67.02%	תואר ראשון
1.37%	תואר שלישי
13.74%	תואר שני

7. פקולטה

מספר משיבים	אחוזים	פקולטה
169	26%	חינוך והוראה
71	11%	מדעי המחשב / מחשבים
59	9%	פקולטה אחרת
49	7%	משפטים
47	7%	ניהול / מנהל עסקים
40	6%	מדעי החברה
36	5%	בריאות
32	5%	הנדסה
26	4%	פסיכולוגיה
24	4%	חשבונאות
20	3%	עבודה סוציאלית
19	3%	מדעי החיים / הטבע
16	2%	מגמות להנדסאים
13	2%	אומנויות
12	2%	רפואה ורפואת השיניים
11	2%	כלכלה
6	1%	מדעי הרוח
5	1%	מדעים מדויקים

8. לאיזה זרם חרדי את/ה משתייך/ת?

זרם חרדי	אחוזים	מספר משיבים
ספרדי	41%	271
ליטאי	19%	125
חב"ד	15%	96
חרדי דתי	9%	59
חסידי	7%	48
חרדי לאומי	5%	30
אחר	2%	13
בעל תשובה	2%	13

9. האם למישהו ממשפחתך הקרובה (הורים/אחים) ישנה השכלה אקדמית או שנמצא במסגרת לימודים אקדמיים?

כן	71%
לא	29%

71% מהמשיבים מעידים שלפחות לאחד ממשפחתם הקרובה (הורים/אחים) ישנה השכלה אקדמית או שנמצא במסגרת לימודים אקדמיים. כמו כן לא נמצא הבדל בין המגדרים לשאלה זאת

10. האם את/ה בוגר/ת החינוך החרדי?

כן	96%
לא	4%

11. באיזה מסגרת לימודים למדת?

תוכנית ייעודית לחרדים	50%
תוכנית רגילה	50%

12. האם יש לך השכלה קודמת?

אחר	1%
הכשרה מקצועית	2%
הנדסאי	2%
ישיבה	24%
סמינר הוראה	11%
תואר ראשון	12%
תיכון	49%

13. מדוע בחרת ללמוד באקדמיה?

5%	אחר
8%	העשרת ידע
53%	כדי למצוא אפשרויות תעסוקה טובות יותר בעתיד
2%	מוסכמה חברתית
32%	צורך בתעודה מקצועית/אקדמית לצורך עבודה/מקצוע ספציפית

14. עם מי התייעצת בתהליך הבחירה בתחום הלימודים?

5%	אחר
25%	חברים
7%	יועצים של המוסד
6%	יועצים של מרכז הכוון
20%	לא התייעצתי
91%	משפחה

*האחוזים לא משלימים ל-100% בשל האפשרות לבחור מספר תשובות

15. באיזה מידה את/ה מרוצה ממסלול לימודים אותו בחרת ללמוד?

7%	1-2 (כלל לא)
20%	3
73%	4-5 (במידה רבה מאוד)

16. באיזה מידה היה לך קשה להתקבל למסלול הלימודים אותו בחרת?

62%	1-2 (כלל לא)
17%	3
21%	4-5 (במידה רבה מאוד)

17. מה יכול היה להקל עליך בהליך הקבלה ללימודים?

11%	אחר
10%	יועץ אקדמי
5%	מכינה ייעודית
64%	סיוע בשכר הלימוד ותהליכי הקבלה
5%	קורסי הכנה למבחן הפסיכומטרי
5%	תמיכה חברתית

חלק ג' – לימודים בהפרדה

18. האם את/ה בעד לימודים בהפרדה?

85%	כן
15%	לא

85% בעד לימודים בהפרדה. בפילוח מגדרי לשאלה זאת הנתונים מראים ש-88% מהנשים בעד הפרדה בלימודים לעומת 80% מהגברים.

19. עבור כל היגד סמנטי האם תשקולי להירשם לתוכנית או לא במידה ותוכנית הלימודים היחידה בתחום בו את/ה מעוניינת ללמוד תתקיים בתנאי ההפרדה הבאים, האם תשקולי להירשם לתוכנית?

- מתקיים במוסד שבו קיימת הפרדה מוחלטת בין נשים לגברים – גם בקמפוס, גם בכיתות וגם במרצים

88%	אשקול להירשם לתוכנית
12%	לא אשקול להירשם לתוכנית

- מתקיים במוסד שבו קיימות כיתות נפרדות לגברים ולנשים אך המרצים בכל הכיתות הם גם נשים וגם גברים

82%	אשקול להירשם לתוכנית
18%	לא אשקול להירשם לתוכנית

- מתקיים במוסד שבו לומדים נשים וגברים בכיתות נפרדות אך באותו הקמפוס

81%	אשקול להירשם לתוכנית
19%	לא אשקול להירשם לתוכנית

- מתקיים במוסד הכולל לימודים בכיתה משותפת של נשים וגברים, עם ישיבה נפרדת בתוך הכיתה

50%	אשקול להירשם לתוכנית
50%	לא אשקול להירשם לתוכנית

- מתקיים במוסד המופנה לציבור הכללי ושהלימודים בו ללא הפרדה

48%	אשקול להירשם לתוכנית
52%	לא אשקול להירשם לתוכנית

עבור חלק משמעותי מהציבור החרדי היעדר הפרדה בלימודים מהווים מחסום ממשי, כאשר 52% לא מוכנים ללמוד בלי הפרדה כלל.

- 20. האם את/ה לומד/ת במוסד שהלימודים בו מעורבים?

37%	כן
63%	לא

- 21. באיזה מידה היה לך קשה ההסתגלות בלימודים מעורבים?

35%	1-2 (1=כלל לא)
26%	3
39%	4-5 (5=במידה רבה מאוד)

22. האם את/ה מקבלת מלגה?

כן	42%
לא	58%

23. איזה מלגה את/ה מקבלת?

אימפקט	1%
הישגים להייטק	1%
ידידות טורנטו	3%
מפעל הפיס	8%
סח'יב	0%
פרי"ח	21%
קרן הסיוע של משרד החינוך	43%
קרן קמ"ח	40%
תוצרת הארץ	4%

*האחוזים לא משלימים ל-100% בשל האפשרות לבחור מספר תשובות

24. ברמה הפיננסית, מה הייתה ההשפעה המרכזית של קבלת המלגה?
*שאלת המשך למי שקיבלו מלגה

אחר	7%
המלגה אפשרה לי לא לעבוד / לעבוד פחות במהלך הלימודים	14%
המלגה סייעה לי לא לפרוש מהלימודים על אף קשיים כלכליים	33%
המלגה הפחיתה ממני את נטל התשלום של שכר הלימוד	46%

רק 42% מהמשיבים העידו שקיבלו מלגה, כאשר התרומות העיקריות של המלגות הן בסיוע לא לפרוש מהלימודים על אף קשיים כלכליים (33%), והפחתת נטל התשלום של שכר הלימוד (46%).

25. באילו תחומים הרגשת פערי ידע המשמעותיים ביותר בתחילת הלימודים?

14%	אחר
61%	אנגלית
12%	ידע כללי/ השכלה רחבה
12%	מחשבים ואוריינות דיגיטלית
27%	מיומנויות כתיבה אקדמית
24%	מתמטיקה

*האחוזים לא משלימים ל-100% בשל האפשרות לבחור מספר תשובות

26. באיזה מידה המוסד האקדמי סיפק מענה לפערים הללו?

29%	1-2 (כלל לא)
33%	3
38%	4-5 (במידה רבה מאוד)

27. האם נתקלת בהתנגדויות מסביבתך הקרובה בשל בחירתך ללמוד לימודים אקדמיים?

21%	כן
79%	לא

28. אילו מענים קיימים כיום במוסד האקדמי שלך שעוזרים לך כסטודנט/ית?

24%	אחר
11%	יועצים
24%	מלגות ייעודיות
26%	מענה לצרכים דתיים (כשרות, מקום תפילה וכו')
5%	פעילות חברתית מותאמת
15%	קורסי השלמה (אנגלית, מתמטיקה וכו')
26%	שיעורי עזר וחונכות אישית
21%	תוכנית מכינה ייעודית

*האחוזים לא משלימים ל-100% בשל האפשרות לבחור מספר תשובות

29. באיזה אתגר מרכזי את/ה נתקלת/ת כסטודנט/ית חרדית/ת ?

10%	אחר
1%	חוסר תמיכה מהקהילה/משפחה
16%	פערי ידע אקדמיים
11%	קונפליקט בין זהות חרדית לזהות אקדמית
6%	קשיי השתלבות חברתית
57%	קשיים כלכליים

האתגרים המרכזיים שבהם נתקלים כסטודנט/ית חרדית/ת הם קשיים כלכליים (57%) ופערי ידע אקדמיים (16%).

ממצאים מתאמיים

מגדר

1. במידה ותוכנית הלימודים היחידה בתחום בו את/ה מעוניין/ת ללמוד תתקיים בתנאי הפרדה הבאים, האם תשקולי/י להירשם לתוכנית?

- מתקיים במוסד שבו קיימת הפרדה מוחלטת בין נשים לגברים – גם בקמפוס, גם בכיתות וגם במרצים

אשקול להירשם לתוכנית	לא אשקול להירשם לתוכנית	
88%	12%	אישה
89%	11%	גבר

- מתקיים במוסד שבו קיימות כיתות נפרדות לגברים ולנשים אך המרצים בכל הכיתות הם גם נשים וגם גברים

אשקול להירשם לתוכנית	לא אשקול להירשם לתוכנית	
87%	13%	אישה
73%	27%	גבר

- מתקיים במוסד שבו לומדים נשים וגברים בכיתות נפרדות אך באותו הקמפוס

אשקול להירשם לתוכנית	לא אשקול להירשם לתוכנית	
81%	19%	אישה
80%	20%	גבר

- מתקיים במוסד הכולל לימודים בכיתה משותפת של נשים וגברים, עם ישיבה נפרדת בתוך הכיתה

אשקול להירשם לתוכנית	לא אשקול להירשם לתוכנית	
48%	52%	אישה
55%	45%	גבר

בפילוח לפי מסגרת לימודים, 54% מאלה שלמדו בתוכנית רגילה דיווחו שכן ישקלו ללמוד בתוכנית של ישיבה נפרדת בתוך הכיתה, לעומת 46% מאלה שלמדו בתוכנית ייעודית לחרדים וכן ישקלו ללמוד בתוכנית זאת.

- מתקיים במוסד המופנה לציבור הכללי ושהלימודים בו ללא הפרדה

לא אשקול להירשם לתוכנית	אשקול להירשם לתוכנית	
53%	47%	אישה
50%	50%	גבר

בפילוח לפי מסגרת לימודים, 56% מאלה שלמדו בתוכנית רגילה דיווחו שכן ישקלו ללמוד בלימודים ללא הפרדה, לעומת 41% מאלה שלמדו בתוכנית ייעודית לחרדים.

2. האם את/ה לומד/ת במוסד שהלימודים בו מעורבים?

לא	כן	
66%	34%	אישה
56%	44%	גבר

3. באיזה מידה היה לך קשה ההסתגלות בלימודים מעורבים?

גבר	אישה	
29%	38%	1-2 (כלל לא)
30%	24%	3
41%	38%	4-5 (במידה רבה מאוד)

4. האם את/ה בעד לימודים בהפרדה?

לא	כן	
12%	88%	אישה
20%	80%	גבר

5. מדוע בחרת ללמוד באקדמיה?

גבר	אישה	
5%	5%	אחר
11%	6%	העשרת ידע
56%	51%	כדי למצוא אפשרויות תעסוקה טובות יותר בעתיד
1%	3%	מוסכמה חברתית
27%	34%	צורך בתעודה מקצועית/אקדמית לצורך עבודה/מקצוע ספציפית

6. האם נתקלת בהתנגדויות מסביבתך הקרובה בשל בחירתך ללמוד לימודים אקדמיים?

	אישה	גבר
כן	19%	24%
לא	81%	76%

ממצאים מתאמיים

זרם חרדי

1. במידה ותוכנית הלימודים היחידה בתחום בו את/ה מעוניין/ת ללמוד תתקיים בתנאי הפרדה הבאים, האם תשקולי להירשם לתכנית?

- מתקיים במוסד שבו קיימת הפרדה מוחלטת בין נשים לגברים – גם בקמפוס, גם בכיתות וגם במרצים

מספר משיבים	לא אשקול להירשם לתוכנית	אשקול להירשם לתוכנית	
13	8%	92%	אחר
13	15%	85%	בעל תשובה
96	6%	94%	חב"ד
48	15%	85%	חסידי
59	24%	76%	חרדי דתי
30	7%	93%	חרדי לאומי
125	12%	88%	ליטאי
271	11%	89%	ספרדי

- מתקיים במוסד שבו קיימות כיתות נפרדות לגברים ולנשים אך המרצים בכל הכיתות הם גם נשים וגם גברים

לא אשקול להירשם לתוכנית	אשקול להירשם לתוכנית	
0%	100%	אחר
31%	69%	בעל תשובה
17%	83%	חב"ד
19%	81%	חסידי
14%	86%	חרדי דתי
13%	87%	חרדי לאומי
18%	82%	ליטאי
19%	81%	ספרדי

• מתקיים במוסד שבו לומדים נשים וגברים בכיתות נפרדות אך באותו הקמפוס

לא אשקול להירשם לתוכנית	אשקול להירשם לתוכנית	
8%	92%	אחר
23%	77%	בעל תשובה
24%	76%	חב"ד
15%	85%	חסידי
17%	83%	חרדי דתי
17%	83%	חרדי לאומי
19%	81%	ליטאי
20%	80%	ספרדי

• מתקיים במוסד הכולל לימודים בכיתה משותפת של נשים וגברים, עם ישיבה נפרדת בתוך הכיתה

לא אשקול להירשם לתוכנית	אשקול להירשם לתוכנית	
31%	69%	אחר
54%	46%	בעל תשובה
54%	46%	חב"ד
29%	71%	חסידי
46%	54%	חרדי דתי
33%	67%	חרדי לאומי
52%	48%	ליטאי
55%	45%	ספרדי

• מתקיים במוסד המופנה לציבור הכללי ושהלימודים בו ללא הפרדה

לא אשקול להירשם לתוכנית	אשקול להירשם לתוכנית	
31%	69%	אחר
46%	54%	בעל תשובה
54%	46%	חב"ד
42%	58%	חסידי
47%	53%	חרדי דתי
30%	70%	חרדי לאומי
51%	49%	ליטאי
58%	42%	ספרדי

2. האם את/ה לומד/ת במוסד שהלימודים בו מעורבים?

לא	כן	
69%	31%	אחר
69%	31%	בעל תשובה
65%	35%	חב"ד
52%	48%	חסידי
68%	32%	חרדי דתי
53%	47%	חרדי לאומי
61%	39%	ליטאי
64%	36%	ספרדי

3. באיזה מידה היה לך קשה ההסתגלות בלימודים מעורבים?

ספרדי	ליטאי	חרדי לאומי	חרדי דתי	חסידי	חב"ד	בעל תשובה	אחר	
33%	37%	14%	37%	26%	47%	50%	50%	1-2 (1=כלל לא)
24%	29%	36%	16%	39%	24%	-	50%	3
43%	35%	50%	47%	35%	29%	50%	-	4-5 (5=במידה רבה מאוד)

4. האם את/ה בעד לימודים בהפרדה?

לא	כן	
31%	69%	אחר
15%	85%	בעל תשובה
11%	89%	חב"ד
25%	75%	חסידי
15%	85%	חרדי דתי
17%	83%	חרדי לאומי
20%	80%	ליטאי
11%	89%	ספרדי

5. מדוע בחרת ללמוד באקדמיה?

צורך בתעודה מקצועית/אקדמית לצורך עבודה/מקצוע ספציפית	מוסכמה חברתית	כדי למצוא אפשרויות תעסוקה טובות יותר בעתיד	העשרת ידע	אחר	
46%	0%	38%	0%	15%	אחר
46%	0%	38%	8%	8%	בעל תשובה
33%	8%	45%	8%	5%	חב"ד
8%	2%	71%	8%	10%	חסידי
37%	0%	53%	5%	5%	חרדי דתי
27%	7%	53%	10%	3%	חרדי לאומי
32%	1%	51%	13%	3%	ליטאי
33%	1%	55%	6%	4%	ספרדי

6. האם נתקלת בהתנגדויות מסיבתך הקרובה בשל בחירתך ללמוד לימודים אקדמיים?

לא	כן	
77%	23%	אחר
92%	8%	בעל תשובה
90%	10%	חב"ד
77%	23%	חסידי
76%	24%	חרדי דתי
87%	13%	חרדי לאומי
74%	26%	ליטאי
78%	22%	ספרדי